

Handläggare
Lena Embertsén
Telefon: 08-508 28 864**Till**
Miljö-och hälsoskyddsnämnden
MHN 2014-03-18 p.30

PVC produkter - tillsyn över detaljhandeln

Förvaltningens förslag till beslut

1. godkänna rapporten
2. överlämna rapporten till Kemikalieinspektionen
3. överlämna rapporten för kännedom till besökta återförsäljare

Gunnar Söderholm	Gustaf Landahl
Förvaltningschef	Avdelningschef

Bakgrund

Miljöförvaltningarna i Göteborg, Malmö och Stockholm bedriver sedan 2010 ett samarbete inom kemikalietillsynen. Flera projekt som handlar om varutillsyn i detaljhandeln har genomförts. I projekten har förvaltningarna också kontakt med Kemikalieinspektionen.

I denna rapport redovisas ett projekt där förvaltningarna har kontrollerat varor, tillverkade av PVC- plast, i olika typer av butiker. Det är fortfarande vanligt att PVC- plast innehåller olika typer av ftalater som mjukgörare. Plasten kan även innehålla kortkedjiga klorparaffiner. Syftet med projektet har framförallt varit att informera butikerna om vilka regler som gäller och om vikten av att ställa krav på leverantörerna. Analyser har också utförts på ett antal varor.

PVC plast kan innehålla upp till femtio viktprocent ftalater som kan läcka ut och tas upp av kroppen. Ftalater har påträffats, i analyser

som gjorts av blod, bröstmjölks och urin. Exponering sker genom direktkontakt men också indirekt genom födan eller genom inandning av dammpartiklar. Kortkedjiga klorparaffiner är en grupp kemikalier som bland annat används vid tillverkning av polyvinylklorid (PVC). Kortkedjiga klorparaffiner är mycket giftiga för vattenlevande organismer.

Kortkedjiga klorparaffiner och flera ftalater finns upptagna på kandidatförteckningen i Reach-förordningen (EG) nr 1907/2006. Klorparaffiner finns dessutom i POPs-förordningen som begränsar användningen av långlivade organiska föroreningar.

Ämnen upptagna på kandidatförteckningen är inte förbjudna, den som levererar produkterna är dock skyldig att ge butiken information om de innehåller kandidatlistämnen. Butiken måste också kunna informera kunder om de frågor.

Resultat

I varje kommun har mellan tre och sju butiker besökts. Sammanlagt besöktes 20 butiker och 19 varor skickades för analys. I Stockholm har fem butiker besökts.

De viktigaste resultaten var följande:

- Butikerna har fått ökad kunskap vilket ökar förutsättningarna för att de ska kunna undvika oönskade kemikalier i sina varor framöver. Några företag har också uppgivit att de nu kommer att börja ställa kemikaliekrav.
- Butikerna, men också leverantörerna, har uppmärksamats på informationskravet i Reach då butikerna kontaktat dem för att få information om varorna.
- Analyserna har visat att de farligaste ftalaterna fortfarande förekommer i PVC-produkter. Detta understryker vikten av att ställa kemikaliekrav vid inköp och att följa upp kraven. De visar också att det är viktigt att fortsätta kontrollera denna produktgrupp.
- 25 % av varorna innehöll ftalater på kandidatförteckningen i Reach för höga halter. Ytterligare 25 % innehöll ftalater som finns inte upptagna på kandidatförteckningen. Två varor innehöll kortkedjiga klorparaffiner som är förbjudna. Dessa har plockats bort från butik.

Sex av 20 butiker bedömdes ha kunskap om lagstiftningen medan åtta kände till informationsplikten i artikel 33. Alla butikerna uppgav att de visste hur de skulle gå till väga för att få reda på information om en varas innehåll, vanligen genom att kontakta leverantören.

Åtta företag ställde kemikaliekrav vid inköp, framförallt de större kedjorna har skriftliga avtal med sina leverantörer. Tre av dessa följer också upp kraven med egna analyser. Tolv butiker ställde inte några kemikaliekrav. Några ställde dock krav på materialet, t.ex. för att undvika att produkter tillverkade av PVC – plast köps in.

Tolv butiker har skickat in den dokumentation som efterfrågats. Fem har lämnat dokumentation bara för den ena varan eller lämnat otillräcklig dokumentation. Två företag har inte skickat in någon dokumentation alls. En leverantör lämnade information om att varan var ftalatfri men analysen visade att den innehöll 66 % DIDP.

I fem av de 19 analyserade varorna (26 %) hittades en eller flera ftalater som är upptagna på kandidatförteckningen. Den högsta halten, 17 % DEHP, fanns i en halkskyddsmatta. I fem andra varor (26 %) hittades istället ftalaterna DINP och DIDP. Dessa är inte upptagna på kandidat-förteckningen men förbjudna att använda i leksaker. Den högsta halten, 66 %, hittades i en erotikprodukt.

De leverantörer som sålt varor som innehåller kandidatlisteämnen och inte informerat butiken om detta har brutit mot lagstiftningen. Kemikalieinspektionen, som kan agera mot leverantörer, har informerats vilka företag det gäller.

Klorparaffiner fanns i två halkskyddsmattor. Klorparaffiner får inte förekomma i varor. Företagen har fått uppföljande besök och varorna har plockats bort för försäljning, åtalsanmälan har också gjorts.

Förvaltningens synpunkter

Projektet visar att det fortfarande är vanligt att PVC-produkter innehåller ftalater och även att förbjudna klorparaffiner förekommer. Fortsatt tillsyn av butiker och leverantörer som säljer produkter tillverkade av PVC behövs. Analyser är ett viktigt redskap för att kunna påvisa detta, då den dokumentationen om varan kan vara både bristfällig och felaktig. Det är anmärkningsvärt att produkter som uppges vara ”ftalat-fria” ändå innehåller ftalater. Detta hade inte kunnat påvisas utan analyser.

En viktig effekt av tillsynen i butiksledet är att den också når leverantörsledet. Många leverantörer kontaktas, både av företagen, av förvaltningarna eller av Kemikalieinspektionen. Några företag uppger att de, efter våra besök, kommer att börja ställa kemikaliekrav. Flera företag hade också läst på och kollat upp sina varor innan inspektionerna.

De två varor som innehöll klorparaffiner är inte tillåtna att sälja. Butikerna har informerats om detta och de har omgående plockat bort varorna från hyllorna. I en skrivelse har företagen ombetts redovisa hur de i fortsättningen kommer att arbeta för att förhindra att varor som innehåller förbjudna eller begränsade ämnen säljs. Produkter som innehåller ftalater upptagna på kandidatförteckningen i halter $> 0,1$ vikt% får visserligen säljas men de som levererat produkterna är skyldiga att ge butiken information om innehållet av sådana ämnen. Information om vilka leverantörer detta har lämnats till KemI för vidare handläggning.

Ungefär hälften av produkterna innehöll någon av de mjukgörare som ingick i analysen. Drygt 25 % innehöll DEHP, DBP och DIBP som är upptagna på kandidatförteckningen. Dessa kommer inte att vara tillåtna att använda efter 21 februari 2015. DINP och DIDP tycks vara de ftalater som i huvudsak ersätter dessa men det finns också flera andra ersättningssubstanser. Analyslabbet redovisade dessutom, utanför analysuppdraget, förekomst av ytterligare substanser, i många produkter.

Att storstäderna samverkar inom detta tillsynsområde är av stort värde. Det bidrar till en samordning av resurser och ger möjlighet att diskutera gemensamma bedömningar. Tillsynsarbetet får också större genomslag leder till en mer enhetlig tillsyn.

BILAGOR

Bilaga 1. Rapport PVC-produkter tillsyn över detaljhandeln

Bilaga 2. Resultattabell